

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 12. septembra 2019 *

„Predhodno odločanje – Zaščita zdravja – Sklop o higieni – Uredba (ES) št. 853/2004 – Uredba (ES) št. 854/2004 – Higiena živil živalskega izvora – Meso perutnine – *Post mortem* pregled na trupih – Vidna kontaminacija na trupu – Pristop ničelne tolerance“

V zadevi C-347/17,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Rechtbank Rotterdam (sodišče v Rotterdamu, Nizozemska) z odločbo z dne 8. junija 2017, ki je prispela na Sodišče 12. junija 2017, v postopku

A in drugi

proti

Staatssecretaris van Economische Zaken,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi M. Vilaras, predsednik četrtega senata v funkciji predsednika tretjega senata, J. Malenovský, L. Bay Larsen, M. Safjan in D. Šváby (poročevalec), sodniki,

generalni pravobranilec: M. Bobek,

sodna tajnica: C. Strömholm, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 4. oktobra 2018,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za A in druge E. Dans, advocaat,
- za nizozemsko vlado M. K. Bulterman, M. L. Noort, C. S. Schillemans in J. M. Hoogveld, agenti,
- za dansko vlado J. Nymann-Lindegren, M. Wolff in P. Ngo, agenti,
- za nemško vlado sprva T. Henze in S. Eisenberg, nato S. Eisenberg, agenta,
- za finsko vlado H. Leppo, agentka,
- za Evropsko komisijo A. Bouquet in F. Moro, agenta,

* Jezik postopka: nizozemščina.

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 29. novembra 2018
izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Priloge III, oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, k Uredbi (ES) št. 853/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o posebnih higienskih pravilih za živila živalskega izvora (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 3, zvezek 45, str. 14) in Priloge I, oddelek I, poglavje II, del D, točka 1, k Uredbi Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 854/2004 z dne 29. aprila 2004 o določitvi posebnih predpisov za organizacijo uradnega nadzora proizvodov živalskega izvora, namenjenih za prehrano ljudi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 3, zvezek 45, str. 75), kakor je bila spremenjena z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) št. 739/2011 z dne 27. julija 2011 (UL 2011, L 196, str. 3) (v nadaljevanju: Uredba št. 854/2004).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo A in drugimi, in sicer sedmimi perutninskimi klanjnicami s sedežem v Nizozemskem, na eni strani ter Staatssecretaris van Economische Zaken (državni sekretar za gospodarske zadeve, Nizozemska, v nadaljevanju: državni sekretar) na drugi zaradi upravnih glob, ki jih je zadnjenavedeni naložil zaradi kršitev nizozemskega zakona o živalih.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba (ES) št. 178/2002

- 3 Člen 3, točki 9 in 14, Uredbe (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 6, str. 463) določa:

„Posamezni pojmi v tej uredbi imajo naslednji pomen:

[...]

9. „tveganje“ je možnost ali verjetnost pojava neželenega učinka na zdravje in resnost tega učinka, ki je posledica ogroženosti;

[...]

14. „dejavnik tveganja“ je biološki, kemijski ali fizikalni dejavnik v živilu ali krmi oziroma lastnost ali stanje živila ali krme, ki lahko ogroža zdravje ljudi“.

- 4 Člen 14 te uredbe, naslovljen „Zahteve glede varnosti živil“, določa:

„1. Živila, ki niso varna, se ne smejo dajati v promet.

2. Šteje se, da živilo ni varno, če se smatra, da je:

(a) škodljivo za zdravje;

(b) neustrezno za prehrano ljudi.

3. Pri odločanju, ali je neko živilo varno ali ni, se upoštevajo:

- (a) običajni pogoji uporabe živila s strani potrošnika in pri vsaki fazi pridelave, predelave in distribucije; ter
- (b) informacije, ki jih je potrošnik prejel, vključno z navedbami na oznaki, ali druge informacije, ki so običajno na voljo potrošniku o preprečevanju posebnih neželenih vplivov nekega živila ali skupine živil na zdravje.

[...]

5. Pri presoji, ali je neko živilo neustrezno za prehrano ljudi, se upošteva, ali je živilo nesprejemljivo za prehrano ljudi glede na namen uporabe zaradi onesnaženosti s tujo snovjo ali kako drugače, ali zaradi gnitja, kvarjenja ali razkroja.

[...]“

5 Člen 17 navedene uredbe, naslovljen „Pristojnosti“, določa:

„1. Nosilci živilske dejavnosti in dejavnosti proizvodnje krme v vseh fazah pridelave, predelave in distribucije v podjetjih pod njihovim nadzorom zagotavljajo, da živila in krma izpolnjujejo zahteve živilske zakonodaje, ki veljajo za njihove dejavnosti in preverjajo izpolnjevanje teh zahtev.

2. Države članice zagotovijo izvajanje živilske zakonodaje in spremljajo ter preverjajo, da nosilci živilske dejavnosti in dejavnosti proizvodnje krme v vseh fazah pridelave, predelave in distribucije izpolnjujejo ustrezne zahteve živilske zakonodaje.

Za to vzdržujejo sistem uradnega nadzora in izvajajo druge okoliščinam primerne ukrepe, vključno s seznanjanjem javnosti o varnosti in zdravstveni ustreznosti živil in krme, nadzorom varnosti živil in krme in drugimi ukrepi spremljanja in nadzora, ki zajemajo vse faze pridelave, predelave in distribucije.

Države članice določijo tudi predpise za ukrepe in sankcije pri kršitvah zakonodaje o živilih in krmi. Predvideni ukrepi in sankcije morajo biti učinkoviti, sorazmerni in odvračilni.“

Uredba (ES) št. 852/2004

6 Člen 2(1)(f) Uredbe (ES) št. 852/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o higieni živil (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 34, str. 319) določa:

„V tej uredbi:

[...]

(f) ‚kontaminacija‘ pomeni prisotnost ali nastanek tveganja“.

7 Člen 3 te uredbe, naslovljen „Splošna obveznost“, določa:

„Nosilci živilske dejavnosti zagotovijo, da vse stopnje proizvodnje, predelave in distribucije hrane, ki so pod njihovim nadzorom, izpolnjujejo ustrezne higienske zahteve, določene v tej uredbi.“

8 Člen 4 navedene uredbe, naslovljen „Splošne in posebne higienske zahteve“, določa:

„1. Nosilci živilske dejavnosti, ki opravljajo primarno proizvodnjo in z njo povezane delovne postopke, naštetе v Prilogi I, morajo izpolnjevati splošne določbe o higieni, določene v delu A Priloge I, in vse posebne zahteve, predvidene v Uredbi (ES) št. 853/2004.

2. Nosilci živilske dejavnosti, ki opravljajo katero koli stopnjo proizvodnje, predelave in distribucije hrane nad stopnjami, za katere se uporablja odstavek 1, morajo izpolnjevati splošne higienske zahteve, določene v Prilogi II, in vse posebne zahteve, predvidene v Uredbi (ES) št. 853/2004.

3. Nosilci živilske dejavnosti morajo, če je to primerno, sprejeti naslednje posebne higienske ukrepe:

- (a) skladnost z mikrobiološkimi merili za živila;
- (b) postopke za izpolnjevanje ciljev, postavljenih za doseganje smotrov te uredbe;
- (c) izpolnjevanje zahtev glede nadzora temperature živil;
- (d) neprekinjenost zamrzovalne verige;
- (e) vzorčenje in analize.

[...]“

9 Člen 5 Uredbe št. 852/2004, naslovljen „Analiza tveganj in kritičnih kontrolnih točk“, v odstavku 1 določa:

„Nosilci živilske dejavnosti vzpostavijo, izvajajo in vzdržujejo stalen postopek ali postopke, ki temeljijo na načelih [*Hazard Analysis Critical Control Point* (HACCP) (analiza tveganja in kritičnih kontrolnih točk)].“

Uredba št. 853/2004

10 V uvodnih izjavah 1, 2, 4, 9 in 10 Uredbe št. 853/2004 je navedeno:

„(1) Na podlagi Uredbe (ES) št. 852/2004 [...] sta Evropski parlament in Svet določila splošna pravila o higieni živil za nosilce živilske dejavnosti.

(2) Nekatera živila lahko predstavljajo posebno nevarnost za zdravje ljudi, zaradi česar je treba določiti posebna higienska pravila. To še zlasti velja za živila živalskega izvora, v katerih so pogosto ugotovljena mikrobiološka in kemijska tveganja.

[...]

(4) V zvezi z javnim zdravjem ta pravila vsebujejo skupna načela, zlasti glede odgovornosti proizvajalcev in pristojnih organov, strukturnih, operativnih in higienskih zahtev za obrate, postopkov za odobritev obratov, zahtev za skladiščenje in prevoz ter oznak zdravstvene ustreznosti.

[...]

(9) Glavni cilji preoblikovanja so zagotavljanje visoke ravni varovanja potrošnikov glede varnosti živil zlasti tako, da za nosilce živilske dejavnosti po vsej Skupnosti veljajo ista pravila in da se zagotovi pravilno delovanje notranjega trga s proizvodi živalskega izvora, kar prispeva k doseganju ciljev skupne kmetijske politike.

(10) Treba je vzdrževati in, kadar je to potrebno zaradi zagotavljanja varstva potrošnikov, poostriti podrobna higienska pravila za proizvode živalskega izvora.“

11 Člen 2 Uredbe št. 853/2004, naslovljen „Opredelitev pojmov“, določa:

„V tej uredbi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

1. opredelitve, določene v Uredbi (ES) št. 178/2002;

2. opredelitve, določene v Uredbi (ES) št. 852/2004;

3. opredelitve, določene v Prilogi I;

in

4. vse tehnične opredelitve, vsebovane v prilogah II in III.“

12 Člen 3 Uredbe št. 853/2004, naslovljen „Splošne obveznosti“, v odstavku 1 določa:

„Nosilci živilske dejavnosti ravnaajo v skladu z ustreznimi določbami prilog II in III.“

13 V Prilogi III, oddelek I, naslovljen „Meso domačih parkljarjev in kopitarjev“, poglavje IV, točka 10, k tej uredbi je določeno:

„Trupi ne smejo vsebovati [nobene] vidne fekalne kontaminacije. Vsako vidno kontaminacijo je treba odstraniti brez nepotrebnega odlašanja z obrezanjem ali drugimi sredstvi z enakim učinkom.“

14 V Prilogi III, oddelek II, naslovljen „Meso perutnine in lagomorfov“, poglavje II, naslovljeno „Zahteve za klavnice“, k navedeni uredbi je določeno:

„Nosilci živilske dejavnosti morajo zagotoviti, da zgradba, ureditev in oprema klavnic, v katerih se opravlja zakol perutnine ali lagomorfov, izpolnjuje naslednje zahteve.

1. Imeti morajo prostor ali pokriti prostor za sprejem živali in veterinarski pregled pred zakolom.

2. Zaradi preprečevanja [vsake] kontaminacije mesa morajo:

(a) imeti zadostno število prostorov, ki so primerni za postopke, ki se izvajajo;

(b) imeti poseben prostor za odstranitev notranjih organov in nadaljnjo obdelavo, vključno z dodajanjem začimbnih mešanic celim trupom perutnine, razen če pristojni organ odobri časovno ločitev teh postopkov v okviru določene klavnice za vsak primer posebej;

(c) zagotoviti, da se prostorsko ali časovno ločijo naslednji postopki:

(i) omamljanje in izkrvavitev;

(ii) skubljenje ali izkoženje in oparjenje;

in

(iii) odprema mesa;

(d) imeti naprave za preprečevanje stika med mesom in tlemi, zidovi in napravami;

in

- (e) imeti klavne linije (kjer se uporabljajo), ki so načrtovane tako, da omogočajo neprekinjeni potek klavnega procesa in izogibanje navzkrižni kontaminaciji med različnimi deli klavne linije. Kadar se uporablja več kot ena klavna linija v istih prostorih, morajo biti linije ustrezno ločene zaradi preprečevanja navzkrižne kontaminacije.

[...]

- 6. Obstajati mora ločen prostor z ustreznimi napravami za čiščenje, umivanje in dezinfekcijo:
 - (a) opreme za prevoz, kot so zabojniki;
 - in
 - (b) prevoznega sredstva.

Ti prostori in objekti niso obvezni za (b), če so v bližini uradno odobreni prostori in objekti.

[...]“

- 15 V Prilogi III, oddelek II, poglavje IV, k Uredbi št. 853/2004, naslovljeno „Higienske razmere v klavnicah“, je določeno:

„Nosilci živilske dejavnosti, ki upravljajo klavnice, v katerih se opravlja zakol perutnine ali lagomorfov, morajo zagotoviti izpolnjevanje naslednjih zahtev:

[...]

- 2. Upravljalci klavnic morajo upoštevati navodila pristojnega organa, da zagotovijo izvedbo *ante mortem* pregleda v ustreznih razmerah.
- 3. Kadar so obrati odobreni za zakol različnih živalskih vrst ali za obdelavo farmsko gojenih ratitov in majhne divjadi, je treba poskrbeti, da ne pride do nobene navzkrižne kontaminacije, tako da se časovno in prostorsko ločijo postopki, ki se izvajajo na različnih vrstah. Na voljo morajo biti posebni objekti za sprejem in skladiščenje trupov farmsko gojenih ratitov, ki so zaklani na kmetiji, in za majhno divjad.
- 4. Živali, ki so pripeljane v prostor za zakol, je treba zaklati brez nepotrebnega odlašanja.
- 5. Brez nepotrebnega odlašanja in tako, da ne pride do nobene kontaminacije mesa, je treba izvesti omamljanje, izkrvavitev, odstranitev kože ali oskubljenje, odstranitev notranjih organov in drugo obdelavo. Zlasti je treba sprejeti ukrepe za preprečevanje razlitja vsebine prebavnega trakta med odstranitvijo notranjih organov.
- 6. Upravljalci klavnic morajo upoštevati navodila pristojnega organa, da zagotovijo izvedbo pregleda *post mortem* v ustreznih razmerah in zlasti, da se lahko zaklane živali pravilno pregledajo.
- 7. Po pregledu *post mortem*:
 - (a) je treba iz čistega predela obrata čim prej odstraniti dele, ki niso ustrezni za prehrano ljudi;
 - (b) zadržano meso ali meso, za katero je ugotovljeno, da ni ustrezno za prehrano ljudi, ter neužitni stranski proizvodi ne smejo priti v stik z mesom, za katero je ugotovljeno, da je ustrezno za prehrano ljudi;
 - in
 - (c) notranje organe ali dele notranjih organov, ki ostanejo v trupu razen ledvic, je treba v celoti in po možnosti čim prej odstraniti, razen če pristojni organ ne odobri drugače.

8. Po pregledu in odstranitvi notranjih organov je treba zaklane živali čim prej očistiti in ohladiti na največ 4 °C, razen če je meso razrezano, ko je še toplo.
9. Kadar se na trupih opravi postopek ohlajevanja s potapljanjem, je treba upoštevati naslednje:
 - (a) Treba je ustrezno ukrepati, da ne pride do kontaminacije trupov, ob upoštevanju parametrov, kot so teža trupa, temperatura vode, volumen in smer toka vode ter čas ohlajevanja.
 - (b) Opremo je treba popolnoma izprazniti, očistiti in razkužiti, kadar je to potrebno in vsaj enkrat na dan.
10. Bolne živali ali živali, pri katerih obstaja sum na bolezen, in živali, zaklane zaradi izkoreninjenja bolezni ali programov nadzora nad boleznimi, se ne smejo zaklati v obratu, razen če to dovoli pristojni organ. V tem primeru je treba zakol opraviti pod uradnim nadzorom in sprejeti ukrepe za preprečevanje [vsake] kontaminacije; prostore je treba očistiti in razkužiti pred ponovno uporabo.“

Uredba št. 854/2004

- 16 V uvodnih izjavah 4 in 8 Uredbe št. 854/2004 je navedeno:

„(4) Uradni nadzor proizvodov živalskega izvora bi moral zajemati vse vidike, ki so pomembni za zaščito javnega zdravja in, kjer je to primerno, zdravja in dobrega počutja živali. Temeljiti bi moral na najnovejših ustreznih informacijah in bi zato moralo biti mogoče, da se ga prilagodi, ko ustrezne nove informacije postanejo dostopne.

[...]

(8) Uradni nadzor proizvodnje mesa je potreben za preverjanje, ali nosilci živilske dejavnosti izpolnjujejo higienske predpise in spoštujejo merila in cilje, ki jih določa zakonodaja Skupnosti. Ta uradni nadzor bi moral zajemati nadzor dejavnosti nosilcev živilske dejavnosti in preglede, vključno s pregledi lastnega nadzora nosilcev živilske dejavnosti.“

- 17 Člen 4 te uredbe, naslovljen „Splošna načela uradnega nadzora v zvezi z vsemi proizvodi živalskega izvora, ki spadajo v obseg te uredbe“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da nosilci živilske dejavnosti nudijo vso potrebno pomoč za zagotovitev, da se uradni nadzor, ki ga izvaja pristojni organ, lahko opravi učinkovito.

Še zlasti:

- omogočijo dostop do zgradb, poslopij, objektov in naprav ali druge infrastrukture,

[...]

2. Pristojni organ izvaja uradni nadzor zaradi preverjanja, ali nosilci dejavnosti izpolnjujejo zahteve:

(a) Uredbe (ES) št. 852/2004;

(b) Uredbe (ES) št. 853/2004;

[...]

3. Uradni nadzor iz odstavka 1 vključuje:

- (a) nadzorni pregled higienske prakse in postopkov, ki temeljijo na postopkih analize nevarnosti in kritičnih kontrolnih točk (HACCP);

[...]

in

- (c) vse podrobne naloge nadzornega pregleda, določene v prilogah.

[...]

5. Z nadzornimi pregledi postopkov, ki temeljijo na HACCP (analizi tveganja in kritičnih kontrolnih točk), se preveri, ali nosilci živilske dejavnosti takšne postopke uporabljajo neprekinjeno in pravilno, ter se zlasti pazi, da postopki zagotavljajo jamstva, specificirana v oddelku II Priloge II k Uredbi (ES) št. 853/2004. Še zlasti se ugotavlja, ali postopki, kolikor je to mogoče, jamčijo, da proizvodi živalskega izvora:

- (a) upoštevajo mikrobiološka merila, določena v zakonodaji Skupnosti;

[...]“

18 Člen 5 Uredbe št. 854/2004 določa:

„Države članice zagotovijo, da se uradni nadzor v zvezi s svežim mesom opravlja v skladu s Prilogo I.

- 1. Uradni veterinar izvaja naloge inšpekcijskega pregleda v klavnicah, obratih za obdelavo divjadi in razsekovalnicah, ki dajejo sveže meso na trg v skladu s splošnimi zahtevami poglavja II oddelka I Priloge I ter posebnimi zahtevami oddelka IV, zlasti v zvezi s:

- (a) podatki o prehranjevalni verigi;
- (b) *ante mortem* pregledom;
- (c) dobrim počutjem živali;
- (d) *post mortem* pregledom;
- (e) tkivi s specifičnim tveganjem in drugimi živalskimi stranskimi proizvodi;

in

- (f) laboratorijskim testiranjem.

[...]“

19 V Prilogi I, oddelek I, poglavje I, naslovljeno „Naloge nadzora“, k tej uredbi je določeno:

„1. Poleg splošnih zahtev člena 4(4) v zvezi z nadzorom dobre higienske prakse mora uradni veterinar preverjati stalno skladnost nosilca živilske dejavnosti z njegovimi lastnimi postopki v zvezi z zbiranjem, prevozom, skladiščenjem, obdelavo, predelavo in uporabo ali odlaganjem živalskih stranskih proizvodov, vključno s tkivi s specifičnim tveganjem, za katere je odgovoren nosilec živilske dejavnosti.

- 2. Poleg splošnih zahtev člena 4(5) v zvezi z nadzorom načel, ki temeljijo na HACCP, mora uradni veterinar preverjati, da postopki nosilca dejavnosti v možnem obsegu jamčijo, da meso:

[...]

- (b) ni onesnaženo s fekalijami ali drugače;

[...]“

- 20 V Prilogi I, oddelek I, poglavje II, del D, naslovljen „*Post mortem* pregled“, k navedeni uredbi je določeno:

- „1. Trupi in spremljajoča drobovina morajo biti takoj po zakolu pregledani *post mortem*. Vse zunanje površine je treba pregledati. V ta namen je potrebna minimalna obdelava trupa in drobovine ali posebne tehnične naprave. Posebno pozornost je treba nameniti odkrivanju zoonotskih bolezni in živalskih bolezni, za katere zakonodaja Unije določa predpise v zvezi z zdravstvenim varstvom živali. Hitrost klavne linije in število prisotnega inšpekcijskega osebja morata biti tolikšna, da omogočata ustrezni pregled.
2. Kadar koli se to zdi potrebno, je treba opraviti dodatne preglede, kot so palpacija in zareza delov trupa in drobovine in laboratorijski testi:

[...]

- (b) [da se] odkrije prisotnost:

[...]

- (ii) ostankov ali onesnaževalcev, ki presegajo ravni, določene v skladu z zakonodajo Skupnosti;
(iii) neizpolnjevanje mikrobioloških meril;

ali

- (iv) druge dejavnike, zaradi katerih bi bilo treba meso deklarirati za neustrezno za prehrano ljudi ali naložiti omejitve pri njegovi uporabi,

zlasti v primeru živali, ki jih je bilo treba nujno zaklati.

[...]“

- 21 V Prilogi I, oddelek II, poglavje V, naslovljeno „Odločitve glede mesa“, k isti uredbi je določeno:

- „1. Meso je treba deklarirati za neustrezno za prehrano ljudi, če:

[...]

- (g) ni v skladu z mikrobiološkimi merili, določenimi v zakonodaji Skupnosti za opredelitev, ali se živilo sme dati na trg;

[...]

- (i) vsebuje [...]ostanke ali onesnaževalce, ki presegajo ravni, določene v zakonodaji Skupnosti. Vsaka prekoračitev ustreznih ravni bi morala voditi do dodatnih analiz, kadar koli je to potrebno;

[...]

- (s) je onesnaženo z blatom, fekalijami ali drugače;

[...]

- (u) po mnenju uradnega veterinarja po preučitvi vseh zadevnih podatkov lahko predstavlja tveganje za zdravje ljudi ali živali, ali iz kakršnega koli drugega razloga ni primerno za prehrano ljudi.

[...]“

22 V Prilogi I, oddelek IV, poglavje V, del B, k Uredbi št. 854/2004 je določeno:

- „1. Vso perutnino je treba pregledati *post mortem* v skladu z oddelkoma I in III. Poleg tega mora uradni veterinar osebno opraviti naslednje preglede:
- (a) vsakodnevni pregled notranjih organov in telesnih votlin reprezentativnega vzorca perutnine;
 - (b) podroben pregled naključnega vzorca, od vsake serije perutnine istega porekla, perutninskih delov ali cele perutnine, deklarirane za neustrezno za prehrano ljudi po *post mortem* pregledu;
- in
- (c) vse nadaljnje preglede, ki so potrebni, kadar obstaja razlog za sum, da bi bilo meso zadevne perutnine lahko neustrezno za prehrano ljudi.

[...]“

Nizozemsko pravo

23 Člen 6.2(1) Wet houdende een integraal kader voor regels over gehouden dieren en daaraan gerelateerde onderwerpen (zakon o integralnem okviru za predpise o vzreji živali in povezanih vprašanjih) z dne 19. maja 2011 (Stb. 2011, št. 345, v nadaljevanju: zakon o živalih) določa:

„Prepovedano je kršiti določbe uredb Evropske unije, predpisane z uredbo ali z ministrskim odlokom ali na njuni podlagi, ki se nanašajo na vprašanja, za katera se uporablja ta zakon.“

24 Člen 8.7 zakona o živalih določa:

„Naš minister lahko kršitelju izreče upravno globo.“

25 Člen 2.4 Regeling van de Minister van Economische Zaken, nr. WJZ/12346914, houdende regels met betrekking tot dierlijke producten (odlok ministra za gospodarske zadeve, št. WJZ/12346914, ki vsebuje pravila o živalskih proizvodih) z dne 7. decembra 2012 (Stcrt. 2012, št. 25949) v odstavku 1(d) določa:

„Določbe uredb Evropske unije v smislu člena 6.2(1)(d) zakona o živalih so:

[...]

(d) člena 3 in 4, od (1) do (4), ter člena 5 in 7(1) Uredbe [...] št. 853/2004“.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

26 V okviru nadzora, ki ga je opravil Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (nizozemski urad za živila in potrošniške izdelke, Nizozemska) pri več perutninskih klavnicah, naj bi bila ugotovljena kontaminacija – in sicer s fekalijami, z vsebino golše in z žolčem – trupov perutnine na koncu linije za pripravo za kuhanje, tik pred ohlajevanjem. Ta urad je pripravil poročila o ugotovitvah, iz katerih izhaja, da je kontaminacija posledica nezadostnih ukrepov za preprečevanje kontaminacije in da so te klavnice kršile člen 6.2(1) zakona o živalih in člen 2.4(1) odloka ministra za gospodarske zadeve št. WJZ/12346914 ter s tem člen 3(1) Uredbe št. 853/2004 in Prilogo III, oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, k tej uredbi.

- 27 Na podlagi teh poročil o ugotovitvah je državni sekretar z odločbami z dne 27. novembra, 11. decembra in 18. decembra 2015 naložil več glob klavnicam iz postopka v glavni stvari, vsako v višini 2500 EUR, za kršitev zakona o živalih. Navedene klavnice so zoper te odločbe vložile ugovore pri državnem sekretarju, ki jih je ta zavrnil 29. aprila, 2. maja in 3. maja 2016.
- 28 Klavnice iz postopka v glavni stvari so zoper te zadnjenavedene odločbe vložile tožbe pri Rechtbank Rotterdam (sodišče v Rotterdamu, Nizozemska).
- 29 Klavnice iz postopka v glavni stvari trdijo, da niti iz besedila niti iz sobesedila določb Priloge III, oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, k Uredbi št. 853/2004 ni mogoče sklepati, da te določajo pravilo „ničelne tolerance“, da bi se preprečila vsaka kontaminacija. Trdijo, da mora biti omogočeno, da se trupi očistijo še v fazi ohlajevanja ali v kasnejših fazah ob razrezu in pakiranju. Prerekajo tudi to, da bi fekalije, vsebina golše in žolč lahko povzročili kontaminacijo. Poleg tega dvomijo o načinu nadzora, pri čemer poudarjajo, da se med nadzorom trupov ti ne morejo odstraniti z linije in da se lahko vizualno pregledajo zgolj zunanje površine.
- 30 Državni sekretar pa trdi, da navedene določbe vsebujejo pravilo „ničelne tolerance“, v skladu s katerim na trupih perutnine po fazi odstranitve notranjih organov in čiščenju kot tudi pred fazo ohlajevanja ne sme biti prisotna nobena vidna kontaminacija. V zvezi s tem državni sekretar poudarja, da je faza pred ohlajevanjem tista faza, v kateri bi moral biti opravljen nadzor. Državni sekretar trdi, da pojem „kontaminacija“ zajema tudi kontaminacijo s fekalijami, vsebino golše in žolčem. Državni sekretar glede nadzora meni, da je trupe mogoče odstraniti z linije ter da se lahko pregleda tudi notranja stran in pod maščobnim tkivom.
- 31 V teh okoliščinah je Rechtbank Rotterdam (sodišče v Rotterdamu), ki dvomi o tem, kako je treba razlagati veljavno zakonodajo Unije, prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali je treba oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, Priloge III k Uredbi [št. 853/2004] razlagati tako, da na trupu perutnine po odstranitvi notranjih organov in čiščenju ne sme biti prisotna več nobena vidna kontaminacija?
 2. Ali oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, Priloge III k Uredbi [št. 853/2004] zajema tudi fekalno kontaminacijo, kontaminacijo z žolčem in kontaminacijo z vsebino golše?
 3. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen: ali je treba oddelek II, poglavje IV, točka 8, Priloge III k Uredbi [št. 853/2004] v tem primeru razlagati tako, da mora biti čiščenje opravljeno neposredno po odstranitvi notranjih organov, ali tako, da se lahko vidna kontaminacija v skladu s to določbo odstrani tudi še med ohlajanjem ali razsekom ali pri pakiranju?
 4. Ali lahko pristojni organ v skladu z oddelkom I, poglavje II, del D, točka 1, Priloge I k Uredbi [št. 854/2004] pri opravljanju nadzora odstrani trupe s klavne linije in pregleda zunanjo in notranjo stran ter pod maščobnim tkivom za ugotavljanje vidne kontaminacije?
 5. Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen in je torej na trupih perutnine lahko prisotna vidna kontaminacija: kako je treba v tem primeru razlagati oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, Priloge III k Uredbi [št. 853/2004]? Na kakšen način je potem mogoče doseči namen te uredbe, ki je zagotavljanje visoke ravni varovanja javnega zdravja?“

Vprašanja za predhodno odločanje

- 32 Najprej je treba opozoriti, da mora Sodišče glede na svojo ustaljeno sodno prakso v okviru postopka sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, uvedenega s členom 267 PDEU, nacionalnemu sodišču podati koristen odgovor, ki mu omogoča rešitev spora, o katerem odloča. S tega vidika mora Sodišče po potrebi preoblikovati vprašanja, ki so mu bila predložena. Poleg tega lahko Sodišče upošteva določbe prava Unije, na katere se nacionalno sodišče v vprašanjih ni sklicevalo (sodba z dne 1. februarja 2017, Município de Palmela, C-144/16, EU:C:2017:76, točka 20 in navedena sodna praksa).
- 33 V obravnavani zadevi je treba, da bi se predložitvenemu sodišču dal koristen odgovor, zamenjati vrstni red vprašanj in najprej preučiti drugo vprašanje, nato skupaj prvo, tretjo in po potrebi peto vprašanje ter nazadnje četrto vprašanje, kakor so bila preoblikovana.

Drugo vprašanje

- 34 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba Prilogo III, oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, k Uredbi št. 853/2004 razlagati tako, da pojem „kontaminacija“ ne zajema le kontaminacije s fekalijami, temveč tudi kontaminacijo z vsebino golše in z žolčem.
- 35 Poudariti je treba, da niti v točki 5 niti v točki 8 Priloge III, oddelek II, poglavje IV, k Uredbi št. 853/2004 ni pojasnjeno, kateri so lahko viri kontaminacije trupov pri zakolu. V navedeni točki 5 je namreč navedeno le, da je treba „[b]rez nepotrebnega odlašanja in tako, da ne pride do [nobene] kontaminacije mesa, [...] izvesti omamljanje, izkrvavitve, odstranitve kože ali oskubljenje, odstranitev notranjih organov in drugo obdelavo. Zlasti je treba sprejeti ukrepe za preprečevanje razlitja vsebine prebavnega trakta med odstranitvijo notranjih organov.“ V navedeni točki 8 pa izraz „kontaminacija“ ni omenjen.
- 36 Predložitveno sodišče dvomi o tem, ali so fekalije, vsebina golše in žolč del „prebavnega trakta“ v smislu Priloge III, oddelek II, poglavje IV, točka 5, k Uredbi št. 853/2004 in ali jih je zato mogoče šteti za vire kontaminacije v smislu te uredbe.
- 37 V zvezi s tem je treba poudariti, da se jezikovne različice te uredbe razlikujejo glede izrazov, uporabljenih v Prilogi III, oddelek II, poglavje IV, točka 5, drugi stavek, k Uredbi št. 853/2004. Medtem ko je tako v nizozemski, nemški in švedski jezikovni različici te določbe, v katerih so uporabljeni izrazi „*inhoud van maag en darmen*“, „*Magen- und Darminhalt*“ in „*mag- och tarminnehåll*“, navedena vsebina želodca in črevesja, imajo danska, angleška in francoska jezikovna različica navedene določbe, v katerih so uporabljeni izrazi „*fordøjelseskanalens indhold*“, „*digestive tract contents*“ in „*contenu du tractus digestif*“, očitno širši pomen.
- 38 V tem okviru je treba opozoriti, da se v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča formulacija določbe prava Unije, ki se uporablja v eni od jezikovnih različic, ne more uporabljati kot edina podlaga za razlago te določbe oziroma glede tega ne more imeti prednosti pred drugimi jezikovnimi različicami. Določbe prava Unije je treba namreč razlagati in uporabljati enotno, ob upoštevanju različic v vseh jezikih Unije. Če se med jezikovnimi različicami besedila zakonodaje Unije pojavijo razhajanja, je treba zadevno določbo razlagati glede na sobesedilo in cilj ureditve, katere del je (glej zlasti sodbo z dne 25. oktobra 2018, Tänzer & Trasper, C-462/17, EU:C:2018:866, točka 20 in navedena sodna praksa).
- 39 Prvič, v zvezi s sobesedilom zadevne določbe je treba poudariti, da se v skladu s členom 2 Uredbe št. 853/2004 opredelitve, navedene v uredbah št. 178/2002 in št. 852/2004, uporabljajo za namene Uredbe št. 853/2004. V zvezi s tem člen 2(1)(f) Uredbe št. 852/2004 pojem „kontaminacija“ opredeljuje tako, da „pomeni prisotnost ali nastanek tveganja“. Pojem „dejavnik tveganja“ pa je v členu 3, točka 14, Uredbe št. 178/2002 opredeljen kot „biološki, kemijski ali fizikalni dejavnik v živilu ali krmi oziroma lastnost ali stanje živila ali krme, ki lahko ogroža zdravje ljudi“.

- 40 Kot je navedel generalni pravobranilec v točki 51 sklepnih predlogov, je zakonodajalec Unije očitno želel spodbuditi visoko raven varnosti živil s sprejetjem široke opredelitve pojma kontaminacije.
- 41 Ta analiza je potrjena s samim besedilom Priloge III, oddelek II, poglavje IV, točka 5, k Uredbi št. 853/2004. Uporaba izraza „nobena kontaminacija“ v francoskem ali nemškem jeziku ali izraza „kontaminacija“ v nizozemskem ali tudi španskem jeziku ter uporaba prislova „zlasti“ v isti točki namreč dokazujeta, da je ta zakonodajalec poskrbel za to, da se obveznosti preprečevanja vsake kontaminacije ne omejijo na posebno obliko kontaminacije. Prav tako je v Prilogi III, oddelek II, poglavje IV, točka 8, k tej uredbi naveden postopek, ki se mora uporabljati po pregledu in odstranitvi notranjih organov, in sicer med drugim čiščenje trupov, ne da bi bila ta obveznost omejena na odstranitev nekaterih oblik kontaminacije.
- 42 Poleg tega iz Priloge I, oddelek I, poglavje I, točka 2, k Uredbi št. 854/2004 izhaja, da mora uradni veterinar med opravljanjem nadzora v zvezi s postopki nosilcev živilske dejavnosti, kot so klavnice, preverjati, da postopki slednjih v možnem obsegu jamčijo, da meso „ni onesnaženo s fekalijami ali drugače“. Ugotoviti je treba, da so izrazi, uporabljeni v zvezi z načinom kontaminacije, prav tako zelo široki, saj uporabljeni izraz „drugače“ potrjuje, da viri kontaminacije niso posebej omejeni.
- 43 Drugič, glede cilja Uredbe št. 853/2004 je treba opozoriti, da je v uvodni izjavi 9 te uredbe navedeno, da so glavni cilji preoblikovanja te uredbe zagotavljanje visoke ravni varovanja potrošnikov glede varnosti živil. Poleg tega je v uvodni izjavi 10 navedene uredbe jasno izkazano, da je za zakonodajalca Unije zdravje potrošnikov najpomembnejša skrb, saj je navedeno, da je „[t]reba [...] vzdrževati in, kadar je to potrebno zaradi zagotavljanja varstva potrošnikov, poostriiti podrobna higienska pravila za proizvode živalskega izvora“.
- 44 Zato tako splošna sistematika Uredbe št. 853/2004 kot cilj visoke ravni varstva potrošnikov, ki se želi s to uredbo doseči, zahtevata upoštevanje vseh virov kontaminacije. Tako pojma „prebavni trakt“ ni mogoče omejiti na črevesje in njegovo vsebino. Kot je namreč poudaril generalni pravobranilec v točki 50 sklepnih predlogov, prebavni trakt obsega vse organe, ki tvorijo prebavni sistem, pa tudi vsebino teh organov, od ust do zadnjika. Fekalije, vsebina golše in žolč so torej del prebavnega trakta in je zato treba šteti, da za njih veljajo obveznosti, določene v Prilogi III, oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, k Uredbi št. 853/2004.
- 45 Glede na navedeno je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba Prilogo III, oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, k Uredbi št. 853/2004 razlagati tako, da pojem „kontaminacija“ ne zajema le kontaminacije s fekalijami, ampak tudi kontaminacijo z vsebino golše in z žolčem.

Prvo, tretje in peto vprašanje

- 46 Predložitveno sodišče s prvim in tretjim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba točki 5 in 8 Priloge III, oddelek II, poglavje IV, k Uredbi št. 853/2004 razlagati tako, da na trupu perutnine vidna kontaminacija po fazi čiščenja ne sme biti več prisotna, in ali mora biti ta faza opravljena pred fazo ohlajevanja. Če bi se ta določba razlagala v smislu, da ne zahteva, da ne sme biti prisotna vidna kontaminacija, predložitveno sodišče s petim vprašanjem Sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba navedeno določbo v povezavi z določbami Uredbe št. 852/2004 razlagati tako, da se mora za zagotovitev cilja visoke ravni zaščite javnega zdravja nadzor pristojnih organov omejiti na preverjanje, ali klavnice spoštujejo pravila HACCP.
- 47 Predložitveno sodišče želi, prvič, dejansko izvedeti, ali je v Prilogi III, oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, k Uredbi št. 853/2004 določeno pravilo ničelne tolerance, in sicer da na trupu perutnine že po fazi odstranitve notranjih organov ne sme biti prisotna nobena kontaminacija, ne glede na to, ali je ali ni vidna. Drugič, predložitveno sodišče sprašuje, ali se to pravilo, v primeru, da se uporablja, izvaja na koncu klavne linije, to je pred fazo ohlajevanja.

- 48 Poudariti je treba, da se niti v opredelitvi pojma „kontaminacija“ v členu 2(1)(f) Uredbe št. 852/2004 niti v Prilogi III, oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, k Uredbi št. 853/2004 ne razlikuje med vidno kontaminacijo in kontaminacijo, ki ni vidna.
- 49 Vendar iz točk od 39 do 41 te sodbe izhaja, da je pojem „kontaminacija“ v smislu Priloge III, oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, k Uredbi št. 853/2004 opredeljen široko. Zato tega pojma ni mogoče omejiti le na pojem vidne kontaminacije.
- 50 V zvezi s tem je treba omeniti, da je zakonodajalec Unije poskrbel za razlikovanje med različnimi živalskimi vrstami, med drugim s tem, da je razlikoval med mesom domačih parkljarjev in kopitarjev ter mesom perutnine in lagomorfov. V Prilogi III, oddelek I, poglavje IV, k tej uredbi, ki se nanaša na higienske razmere v klavnicah v zvezi z domačimi parkljarji in kopitarji, pa je zakonodajalec v točki 10 izrecno navedel, da trupi, ki spadajo v to skupino, „ne smejo vsebovati [nobene] vidne fekalne kontaminacije“ in da je treba „[v]sako vidno kontaminacijo [...] odstraniti brez nepotrebnega odlašanja z obrezanjem ali drugimi sredstvi z enakim učinkom“.
- 51 Ugotoviti je treba, da te navedbe ni v poglavju o higienskih razmerah v zvezi z mesom perutnine in lagomorfov. Tako je želel zakonodajalec Unije v Prilogi III, oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, k Uredbi št. 853/2004 ohraniti široko opredelitev pojma kontaminacije, ki zajema tako vidno kontaminacijo kot kontaminacijo, ki ni vidna.
- 52 Zato se v skladu s Prilogo III, oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, k Uredbi št. 853/2004 pojem „kontaminacija“ nanaša tako na vidno kontaminacijo kot na kontaminacijo, ki ni vidna.
- 53 V zvezi z vprašanjem, v kateri fazi ne sme biti prisotna nobena kontaminacija, ne glede na to, ali je vidna ali ne, je treba poudariti, da tožeče stranke v postopku v glavni stvari med drugim trdijo, da pravila o ničelni toleranci ni mogoče upoštevati in da se morebitne kontaminacije, ki so prisotne na trupih na liniji za pripravo za kuhanje, odstranijo med postopkom ohlajevanja ali ob razrezu in pakiranju. Klavnice naj bi torej imele zgolj obveznost prizadevanja, da kontaminacija ne sme biti prisotna med celotnim klavnim procesom.
- 54 Take trditve ni mogoče sprejeti.
- 55 Iz besedila Priloge III, oddelek II, poglavje IV, točka 5, k Uredbi št. 853/2004 izhaja, da je treba pri zakolu sprejeti vse ukrepe, da se prepreči kontaminacija, med drugim z razlitjem vsebine prebavnega trakta med odstranitvijo notranjih organov. Uporaba glagola „preprečiti“ dokazuje, da zakonodajalec Unije v tej fazi procesa ni želel naložiti obveznosti rezultata, temveč je, nasprotno, spodbudil klavnice k izvajanju vseh mogočih ukrepov, da zagotovijo, da trupi niso kontaminirani. S tem, da ne sme biti prisotna nobena kontaminacija, bi se namreč klavnicam na tej stopnji naložila nerazumna obveznost.
- 56 To analizo potrjuje, kot je generalni pravobranilec poudaril v točkah 62 in 63 sklepnih predlogov, dejstvo, da se *post mortem* pregled, namenjen izločitvi kontaminiranih trupov in trupov, neustreznih za prehrano ljudi, opravi po fazi odstranitve notranjih organov, v skladu s tem, kar izhaja iz razlage Priloge III, oddelek II, poglavje IV, točki 6 in 7, k Uredbi št. 853/2004 v povezavi s Prilogo I, oddelek IV, poglavje V, del B, točka 1, k Uredbi št. 854/2004. Natančneje, v tej zadnji točki je določeno, da je treba vso perutnino pregledati *post mortem* v skladu s Prilogo I, oddelka I in III, k Uredbi št. 854/2004 in da mora poleg tega uradni veterinar osebno opraviti vsakodnevni pregled notranjih organov in telesnih votlin reprezentativnega vzorca perutnine. V zvezi s tem mora uradni veterinar v skladu s Prilogo I, oddelek I, poglavje I, točka 2, k tej uredbi preverjati, da postopki nosilca dejavnosti v možnem obsegu jamčijo, kolikor je mogoče, da meso ni onesnaženo s fekalijami ali drugače.

- 57 *Post mortem* pregled je namenjen prav ločevanju delov, ki so neustrezni za prehrano ljudi, od drugih delov, ki jih je mogoče predati v fazo čiščenja, da se odstrani vsa preostala umazanija, kot je kri ali vsebina črev. Ta faza bi bila torej popolnoma nepotrebna, če bi se prag ničelne tolerance uporabljal že po fazi odstranitve notranjih organov, saj ne dopušča nobene vidne kontaminacije.
- 58 Iz vrstnega reda faz predelave, ki ga je sprejel zakonodajalec Unije v Prilogi III, oddelek II, poglavje IV, točka 8, k Uredbi št. 853/2004, pa izhaja, da je treba čiščenje opraviti pred ohlajanjem in torej pred razrezom, pakiranjem in dajanjem na voljo potrošniku. Po fazi čiščenja naj torej ne bi bila prisotna nobena vidna kontaminacija.
- 59 Tako je že v fazi čiščenja nadzor, ki ga je opravil uradni veterinar, omogočil izvedbo nujnih ukrepov, da se s čiščenjem delov, ki se jih še lahko očisti, zmanjša dejavnik tveganja na sprejemljivo raven, in, če dejavnika tveganja ni možno znižati na spremenljivo raven, sprejem ustreznih korektivnih ukrepov za odpravo tega dejavnika tveganja, in sicer da se zadevne dele deklarira za neustrezne za prehrano ljudi, v skladu z „načeli HACCP“ v smislu člena 5 Uredbe št. 852/2004.
- 60 Poleg tega je obvladovanje faze čiščenja, s katerim se s trupa odstrani vso vidno kontaminacijo v fazah ohlajevanja, razreza in pakiranja, še toliko pomembnejše, ker te faze že same po sebi pomenijo kritično točko zaradi številnih stikov mesa z umazanimi površinami ali materiali. Če dejavnik tveganja iz predhodne faze ni obvladovan, obstaja tveganje, da se bo prenesel ali celo povečal v naslednji fazi. Cilj doseči visoko raven varstva potrošnikov bi bil zato resno ogrožen.
- 61 Tako v nasprotju s tem, kar trdijo tožeče stranke v postopku v glavni stvari, faza ohlajevanja ni namenjena čiščenju trupov, da bi se odstranila vsa vidna kontaminacija, temveč je namenjena med drugim zaviranju razmnoževanja klic in hranjenju mesa, da bi se pod najboljšimi pogoji nadaljevali fazi razreza in pakiranja.
- 62 Zato je treba na prvo in tretje vprašanje odgovoriti, da je treba Prilogo III, oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, k Uredbi št. 853/2004 razlagati tako, da na trupu perutnine vidna kontaminacija po fazi čiščenja in pred fazo ohlajevanja ne sme biti več prisotna.
- 63 Ob upoštevanju odgovora na prvo in tretje vprašanje na peto vprašanje ni treba odgovoriti.

Četrto vprašanje

- 64 Predložitveno sodišče s četrtem vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba Prilogo I, oddelek I, poglavje II, del D, točka 1, k Uredbi št. 854/2004 razlagati tako, da nasprotuje temu, da pristojni organ za namene pregleda trupov perutnine slednje odstrani s klavne linije in opravi pregled tako na zunanji kot notranji strani trupov, po potrebi z dvigovanjem maščobnega tkiva teh trupov.
- 65 Iz uvodne izjave 4 te uredbe izhaja, da bi uradni nadzor proizvodov živalskega izvora moral zajemati vse vidike, ki so pomembni za zaščito javnega zdravja.
- 66 Poleg tega člen 4(1) te uredbe določa, da „[d]ržave članice zagotovijo, da nosilci živilske dejavnosti nudijo vso potrebno pomoč za zagotovitev, da se uradni nadzor, ki ga izvaja pristojni organ, lahko opravi učinkovito“.
- 67 Opozoriti je treba tudi, da je v Prilogi I, oddelek I, poglavje II, del D, točka 1, k navedeni uredbi določeno, da je treba za namene *post mortem* pregleda „[v]se zunanje površine [...] pregledati“ in da je „[v] ta namen [...] potrebna minimalna obdelava trupa in drobovine ali posebne tehnične naprave“, pri čemer morata biti „[h]itrost klavne linije in število prisotnega inšpekcijskega osebja [...] tolikšna, da omogočata ustrezeni pregled“. Dalje, v skladu s Prilogo I, oddelek IV, poglavje V, del B, točka 1(a), k tej

uredbi mora poleg pregleda *post mortem*, predvidenega za vse sveže meso, „uradni veterinar osebno opraviti [...] vsakodnevni pregled notranjih organov in telesnih votlin reprezentativnega vzorca perutnine“.

- 68 Poleg tega je v Prilogi I, oddelek I, poglavje II, del D, točka 2, k Uredbi št. 854/2004 določeno, da pristojni organ lahko opravi dodatne preglede, kot so palpacija ter zareza delov trupa in drobovine in laboratorijski testi, če se to zdi potrebno.
- 69 Iz zgoraj navedenega je razvidno, da je zakonodajalec Unije, da bi se dosegla visoka raven zaščite javnega zdravja, določil minimalne standarde nadzora glede mesa perutnine, in sicer pregled na zunanji strani trupov in pregled na notranji strani na vzorcu trupov, pri čemer ima pristojni organ široko polje proste presoje za to, da lahko opravi bolj obsežne preglede, kot so analize, če ocenjuje, da je to nujno.
- 70 V zvezi s tem je lahko odstranitev trupa perutnine s klavne linije za pregled maščobnih tkiv, med drugim, nujna za odkrivanje bolezni, ki ogrožajo zdravje ljudi, kot je aviarna influenza, in sorazmerna s pomenom cilja zaščite javnega zdravja.
- 71 Vsekakor bo moralo nacionalno sodišče ob upoštevanju elementov, ki so mu predloženi, ugotoviti, ali so bili ukrepi, ki so bili izvedeni za namene pregleda trupov perutnine, primerni za uresničitev cilja, ki mu legitimno sledi zadevna ureditev, in niso presegali tega, kar je nujno za doseg tega cilja.
- 72 Zato je treba na četrto vprašanje odgovoriti, da je treba Prilogo I, oddelek I, poglavje II, del D, točka 1, k Uredbi št. 854/2004 razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da pristojni organ za namene pregleda trupov perutnine slednje odstrani s klavne linije in opravi pregled tako na zunanji kot na notranji strani trupov, po potrebi z dvigovanjem maščobnega tkiva teh trupov, če ta pregled ne presega tega, kar je nujno za zagotovitev učinkovitosti tega nadzora, kar bo moralo preveriti nacionalno sodišče.

Stroški

- 73 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. Prilogo III, oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, k Uredbi (ES) št. 853/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o posebnih higienskih pravilih za živila živalskega izvora je treba razlagati tako, da pojem „kontaminacija“ ne zajema le kontaminacije s fekalijami, ampak tudi kontaminacijo z vsebino golše in z žolčem.
2. Prilogo III, oddelek II, poglavje IV, točki 5 in 8, k Uredbi št. 853/2004 je treba razlagati tako, da na trupu perutnine vidna kontaminacija po fazi čiščenja in pred fazo ohlajevanja ne sme biti več prisotna.
3. Prilogo I, oddelek I, poglavje II, del D, točka 1, k Uredbi Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 854/2004 z dne 29. aprila 2004 o določitvi posebnih predpisov za organizacijo uradnega nadzora proizvodov živalskega izvora, namenjenih za prehrano ljudi, kakor je bila spremenjena z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) št. 739/2011 z dne 27. julija 2011, je treba razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da pristojni organ za namene pregleda trupov perutnine slednje odstrani s klavne linije in opravi pregled tako na zunanji kot na notranji

strani trupov, po potrebi z dvigovanjem maščobnega tkiva teh trupov, če ta pregled ne presega tega, kar je nujno za zagotovitev učinkovitosti tega nadzora, kar bo moralo preveriti nacionalno sodišče.

Podpisi